

Трощенко І.О.*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ LEX VOLUNTATIS ДО НЕДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІДПОВІДНО ДО РЕГЛАМЕНТУ РИМ II

У сфері недоговірних зобов'язань законодавство переважної більшості країн виходило з принципу застосування колізійної прив'язки *lex loci delicti*. Зокрема, цей принцип закріплено у законодавстві Румунії, Греції, Перу, Австрії та ін. Ця прив'язка використана в якості основної і в Законі України «Про міжнародне приватне право».

Втім, в сучасних законодавчих актах спостерігаються численні винятки з цього правила, оскільки, на думку багатьох науковців, принцип *lex loci delicti* є надто жорстким і ускладнює пошук справедливого вирішення колізійної проблеми [1, с.358]. Протягом останніх десятиліть ХХ ст. в законах про МПрП багатьох держав були закріплені істотні відхилення від цього принципу. Однією з тенденцій стало відхилення у бік принципу найбільш тісного зв'язку, чому сприяли ідеї американських теоретиків міжнародного приватного права та перегляд колізійних засад у сфері деліктів у другій редакції *Restatement* (1971) [2, с.269].

Крім того, як зазначає В.П. Звеків, одним зі «знамень часу» є затвердження в рамках деліктних зобов'язань автономії волі сторін [3, с.26]. Можливість вибору права сторонами передбачено у законах Австрії, Ліхтенштейну, Швейцарії, Німеччини, Грузії, Естонії. Разом з тим, вибір права для сторін, як правило, є обмеженим. Так, відповідно до ст. 132 Федерального закону Швейцарії «Про міжнародне приватне право» після того як сталася подія, що завдала шкоди, сторони можуть у будь-який момент домовитися, щодо застосування закону суду. Аналогічна позиція втілена у Законі Естонії. Закон України «Про міжнародне приватне право» також виходить із позиції, що сторони можуть обрати право держави суду, що застосовується до правовідносин між ними.

На протигагу зазначеним кодифікаціям, Ввідний закон до німецького цивільного уложення не обмежує *lex voluntatis* законом суду, проте вимагає, щоб не зачіпалися права третіх осіб. Так само підходить до регламентації цього питання і закон Грузії.

11 липня 2007 року було прийнято Регламент № 864/2007 Європейського парламенту та Ради про право, що застосовується до недоговірних зобов'язань («Рим II»). 11 січня 2009 року зазначений Регламент вступив у дію та замінив собою норми щодо застосовуваного права, що містилися у внутрішньодержавних кодифікаціях міжнародного приватного права держав Європейського Союзу [4, с. 3].

Сфера дії права за Регламентом Рим II дуже широка. Відповідно до ст. 15 Регламенту до сфери застосування було віднесено питання відповідальності (разом з питаннями визначення кола осіб, які можуть притягатися до відповідальності), звільнення від відповідальності осіб, які мають право на відшкодування, порядку припинення зобов'язань, забезпечення вимог судом, а також характеру та оцінки шкоди [5, с.7]. Останній аспект став важливою новелою документу. При цьому, варто зазначити, що зі значним розши-

* аспірант кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Довгерт А.С.

ренням сфери дії положень Регламенту, державам ЄС варто спрямувати свої зусилля на уникнення «*forum shopping*», тобто різноманітних махінацій спрямованих на обхід закону [4, с. 5].

За загальним правилом, закріпленим у ст. 4 Регламенту до недоговірних зобов'язань застосовується право держави, де напустила шкода. Втім, статтею 14 Регламенту також передбачено право сторін обрати право, що буде застосовуватися до недоговірних зобов'язань.

Втім, на відміну від підходу, що був закріплений у законодавчих актах деяких Європейських країн, регламент Рим II чітко передбачає порядок здійснення такого вибору. Так, згідно з положеннями даного документу, сторони можуть обирати право шляхом угоди, що укладається після того, як мав місце факт, що призвів до виникнення зобов'язань або, у випадку якщо всі сторони займаються підприємницькою діяльністю, шляхом угоди, що була укладена ними до того як відбувся юридичний факт, що призвів до настання шкоди.

Крім того, Регламент передбачає ряд обмежень до застосування права, обраного сторонами. Так, у випадку якщо на момент, коли відбувається юридичний факт, що призвів до настання шкоди, всі елементи правопорушення знаходилися у країні, іншій ніж та, право якої було обрано сторонами, то у цьому випадку застосовується право держави, де знаходилися елементи цього правопорушення.

Також не може бути обрано до застосування право третьої держави, якщо всі елементи правопорушення знаходилися на території держав-учасниць Європейського співтовариства. В цьому випадку підлягає застосуванню право ЄС.

Таким чином, Регламент Рим II закріпив можливість вибору права сторонами у сфері недоговірних зобов'язань подібно до підходів, що були закріплені у законодавстві ряду Європейських країн. Разом з тим, положеннями Регламенту було визначено певні обмеження у застосуванні вибору права сторонами у бік принципу найбільш тісного зв'язку. При цьому Регламент не обмежує сторони у виборі права до *lex fori*, що є суттєвим розширенням свободи вибору права сторонами у сфері недоговірних зобов'язань.

Література

1. Звеков В.П. Международное частное право: Курс лекций.- М., 1999
2. Звеков В.П. Обязательства вследствие причинения вреда в коллизионном праве. – М.: Волтерс Клувер, 2007
3. Кисіль В.І. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. – К., 2005
4. Charles Dougherty and Marie Louise Kinsler (winter 2009). A short introduction to Rome II [www document]. http://www.2tg.co.uk/userfiles/file/A_Short_Introduction_to_Rome_II.pdf
5. REGULATION (EC) No 864/2007 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) [www document]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:199:0040:0049:EN:PDF>